

СПРОБА ЛОКАЛІЗАЦІЇ ISO GUIDE 73:2009 «RISK MANAGEMENT – VOCABULARY»

Володимир Мохор¹, Олександр Богданов², Ольга Крук¹,
Василь Цуркан²

¹ Інститут проблем моделювання в енергетиці ім. Г.Є. Пухова НАН України

² Інститут спеціального зв'язку та захисту інформації Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут»

МОХОР Володимир Володимирович, д.т.н., професор

Рік та місце народження: 1955 рік, м. Київ, Україна.

Освіта: Київський інститут інженерів цивільної авіації (з 2000 року – Національний авіаційний університет), 1977 рік.

Посада: головний науковий співробітник Інституту проблем моделювання в енергетиці ім.Г.Є.Пухова НАН України з 2005 року.

Наукові інтереси: теорія ризиків, інформаційна безпека, кібербезпека, математичне і комп'ютерне моделювання.

Публікації: більше 150 наукових публікацій.

E-mail: Mokhor@inbox.ru

БОГДАНОВ Олександр Михайлович, д.т.н., професор, Заслужений працівник освіти України

Рік та місце народження: 1949 рік, м. Каунс, Литовська РСР.

Освіта: Київське вище військово-інженерне училище зв'язку, 1971 рік.

Посада: завідувач кафедри спеціального управління Інституту спеціального зв'язку та захисту інформації НТУУ «КПІ» з 2007 року.

Наукові інтереси: теорія управління, інформаційна безпека, кібербезпека, математичне і комп'ютерне моделювання.

Публікації: близько 200 наукових публікацій.

E-mail: a_m_bogdanov@inbox.ru

КРУК Ольга Миколаївна.

Рік та місце народження: 1960 рік, м. Київ, Україна

Освіта: Київський машинобудівний технікум, 1981 рік, Національний авіаційний університет, 2003 рік.

Посада: молодший науковий співробітник групи спеціалізованих засобів моделювання відділу математичного і комп'ютерного моделювання Інституту проблем моделювання в енергетиці ім.Г.Є.Пухова НАН України з 2009 року.

Наукові інтереси: безпека, ризики.

Публікації: 9 публікацій.

E-mail: onk@conferen.ru

ЦУРКАН Василь Васильович

Рік та місце народження: 1982 рік, м. Харків, Україна.

Освіта: Спеціальний факультет СБУ Військового інституту інформатизації та телекомунікацій НТУУ «КПІ», 2005 рік.

Посада: старший викладач кафедри кібербезпеки та застосування автоматизованих інформаційних систем і технологій Інституту спеціального зв'язку та захисту інформації НТУУ «КПІ» з 2012 року.

Наукові інтереси: теорія ризиків, безпека інформації, соціальна інженерія.

Публікації: 18 публікацій.

E-mail: V.V.tsurkan@gmail.com

Анотація. Ця публікація являє собою авторську інтерпретацію ISO GUIDE 73:2009 "Risk management - Vocabulary" українською мовою. Автори свідомо ухилилися від ідеї дослівного перекладу на користь

дотримання лексичних норм, прийнятих в україномовній спеціальній літературі. Суть полягає не стільки в перекладі термінів і тлумачень ISO GUIDE 73:2009 з англійської мови на українську, скільки в їх трактуванні відповідно до мовних традицій науково-технічної української мови.

Ключові слова: ризик, менеджмент, поводження з ризиком, терміни, стандарт.

Вступ

Сучасна світова практика поводження з ризиками інтенсивно застосовує документи, які регламентують різні аспекти цієї діяльності. Основою єдиноного методичного підходу до сприйняття цих документів слід вважати настанови ISO Guide 73:2009 "Risk Management - Vocabulary", які тлумачать зміст відповідних термінів. В Російській Федерації переклад термінів ISO Guide 73:2009 здійснила Російська Спілка з Управління Ризиками, а стандарт Росії ГОСТ Р ИСО 31000:2010 «Менеджмент ризика. Принципы и руководство», який набрав чинності з 01.09.2011, надав силу стандартизованих понять більшій частині з цих термінів. В Білорусії проект стандарту СТБ ISO Guide 73/ПР_1 також розроблений і викладений в мережі Інтернет для вільного ознайомлення.

Зрозуміло, що перенесення надбань міжнародного досвіду поводження з ризиками на терени України є актуальним завданням, яке вимагає перед усім якнайшвидшого усталення україномовної термінологічної бази.

Аналіз існуючого стану

Зупинимось на застосуванні термінів «менеджмент», «управління» і «керування» в державних стандартах України (ДСТУ). Перш за все зазначимо, що серед назв проектів ДСТУ, розроблення яких було передбачене Планом національної стандартизації на 2011 рік (Наказ Держспоживстандарту України від 07.07.2011 № 253) і Планом національної стандартизації на 2012 рік (Наказ Мінекономрозвитку від 21.05.2012 № 593), терміни «менеджмент» «управління» і «керування» зустрічаються у 220 назвах. В тому числі термін «менеджмент» застосовується у 18 назвах стандартів (з яких 16 мають своїми прототипами відповідні міжнародні стандарти), термін «управління» - в 44 назвах (з яких 36 назв мають відповідні прототипи серед міжнародних стандартів), термін «керування» - в 158 назвах (з яких 144 назви є українськими аналогами відповідних міжнародних стандартів). Отже, всі три терміни «менеджмент», «управління» і «керування» передбачені до застосування в новітніх державних стандартах України.

Подальший аналіз назв проектів ДСТУ показав, що термін «менеджмент» у всіх випадках його застосування має своїм англійським попередником один-єдиний термін «management». Термін «управління» застосовується для перекладу декількох термінів, зокрема, це «management» (33 випадки), «control» (2 випадки) «guidance» - (1 випадок). Кількість випадків застосування терміну «керування» для подання абсолютно різних термінів з назв міжнародних стандартів є найбільшою, а саме: «control» -91 випадок, «management» - 29 випадків,

«guidance» - 4 випадки, «steering» -4 випадки, інші випадки - 12.

Навіть такий поверхній аналіз дає можливість стверджувати, що коли в українському тексті застосовується термін «менеджмент», то однозначно мова йде про зміст, який в міжнародних стандартах подається терміном «management» і нічим іншим. Для термінів «управління» і «керування» такої однозначної відповідності з термінами міжнародних стандартів немає. Виходячи з наведеного і для однозначного відбиття суті та змісту англійського терміну «management» ми в подальшому будемо використовувати слово «менеджмент», яке, до речі, вже займає чільне місце в сучасній українській діловій і науковій мові (див. наприклад, «Словник іншомовних слів»/ Уклад. С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута. - Київ: Наукова думка, 2000. - 680 с.). Що стосується означення дії, якій відповідає іменник «менеджмент», то згідно з рекомендаціями ДСТУ 3966-2000 введемо для її позначення термін «менеджування».

Крім того, обумовимо ще одну термінологічну особливість. Відповідно до загальних граматичних норм української мови іменник «ризик» має лише форму однини і не має форми множини. Але зважаючи на професійну аудиторію читачів ми свідомо будемо застосовувати в подальшому тексті множинну форму іменника «ризик», а саме «ризика», маючи на увазі математичну множину елементів, кожен з яких являє собою конкретний, певним чином визначений ризик. При цьому ми не накладаємо будь яких обмежень на кількість елементів цієї множини, включаючи випадок, коли ця множина містить один елемент, тобто один певний ризик.

Спираючись на звернення до професійної аудиторії, ми, вочевидь, зобов'язані навести якнайменш один приклад, який би підтверджував використання множинної форми іменника «ризик» професійним середовищем. Таким прикладом може бути монографія «Природний, техногенний та екологічний ризики: аналіз, оцінка, управління» обсягом 540 сторінок, яка вийшла в світ у 2008 році у видавництві Національної академії наук України «Наукова думка». Авторський колектив цієї монографії складається з трьох осіб, а саме: член-кореспондент НАН України Г.В.Лисиченко, член-кореспондент НАН України Ю.Л.Забулонов та кандидат технічних наук Г.А.Хміль. Вочевидь, професіоналізм цього колективу авторів і фаховість колективу редакторів видавництва «Наукова думка» не може викликати сумнівів. А отже, застосування у назві згаданої монографії іменника «ризик» у множинній формі ми можемо визнати за підтвердження її права на існування в сучасній науковій і професійній мові.

Метою даної роботи є спроба інтерпретації термінів і тлумачень настанови ISO GUIDE 73:2009 у відповідності до мовних традицій науково-технічної української мови і згідно з вимогами ДСТУ 3966-2000 «Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять».

Основна частина

Подання основної частини виконаємо у вигляді таблиці, ліва колонка якої відведена для послідовного цитування окремих абзаців ISO GUIDE 73:2009, а права використовується для переказу належної інтерпретації українською мовою.

ISO GUIDE 73:2009 "RISK MANAGEMENT - VOCABULARY".	ISO 73:2009 «МЕНЕДЖУВАННЯ РИЗИКІВ - СЛОВНИК»
Foreword	Передмова
ISO Guide 73 was prepared by the ISO Technical Management Board Working Group on risk management.	Документ ISO Guide 73:2009 був підготовлений Робочою групою з менеджвання ризиків Ради з Технічного Управління ISO.
This first edition of ISO Guide 73 cancels and replaces ISO/IEC Guide 73:2002, which has been technically revised.	Ця перша редакція ISO Guide 73:2009 є результатом технічного ревізування ISO/IEC Guide 73:2002. Вихід в світ цього Документу відміняє і заміщує ISO/IEC Guide 73:2002.
Introduction	Вступ
This Guide provides basic vocabulary to develop common understanding on risk management concepts and terms among organizations and functions, and across different applications and types.	Цей Документ містить базовий словник термінів з менеджвання ризиків, необхідний для формування єдиного підходу в трактуванні й інтерпретуванні понять, що використовуються різними організаціями, структурами і виробничими функціями в процесі взаємодії.
In the context of risk management terminology, it is intended that preference be given to the definitions provided in this Guide.	Припускається, що в контексті термінології менеджвання ризиків перевага буде надаватись визначенням, наведеним в цьому Документі.
Risk management is application specific. In some circumstances, it can therefore be necessary to supplement the vocabulary in this Guide. Where terms related to the management of risk are used in a standard, it is imperative that their intended meanings within the context of the standard are not misinterpreted, misrepresented or misused.	Менеджування ризиків є специфічною сферою діяльності. У зв'язку з цим для конкретних випадків може виявитись доцільним доповнювати словник даного Документу. При цьому конче важливо, щоб зміст термінів, які стосуються менеджвання ризиків, передбачуваний в контексті даного Документу, не був спотворений, викривлений або невірно застосований.
In addition to managing threats to the achievement of their objectives, organizations are increasingly applying risk management processes and developing an integrated approach to risk management in order to improve the management of potential opportunities.	Для досягнення власної мети та підвищення результативності використання своїх потенційних можливостей, організації все частіше впроваджують процес менеджвання ризиків та розробляють комплексний підхід до керування ризиками як механізм запобігання загрозам і реагування на їх впливи.
The terms and definitions in this Guide are, therefore, broader in concept and application than those contained in ISO/IEC Guide 51, which is confined to safety aspects of risk, i.e. with undesirable or negative consequences.	У зв'язку з цим зміст і тлумачення ряду термінів і визначень даного Документу в концептуальному аспекті та в контексті сфери конкретного застосування є більш широким, ніж зміст і тлумачення аналогічних термінів, наведених в Документі ISO/IEC Guide 51:1999. «Safety aspects - Guidelines for their inclusion in standards», дія якого обмежена сферою безпеки, тобто небажаними або негативними наслідками.
Since organizations increasingly adopt a broader approach to the management of risk, this Guide addresses all applications and sectors.	Оскільки межі застосування менеджвання ризиків постійно розширюються, цей Документ адресовано будь-яким видам діяльності і ділової активності.
This Guide is generic and is compiled to encompass the general field of risk management.	ISO Guide 73:2009 має характер узагальненого документу, укладеного таким чином, щоб максимально охопити всю сферу менеджвання ризиків.
The terms are arranged in the following order:	Терміни, що приведені в даному Документі, впорядковані за наступними градаціями:
terms relating to risk;	• терміни, які стосуються ризиків;
terms relating to risk management;	• терміни, які стосуються менеджвання ризиків;
terms relating to the risk management process;	• терміни, які стосуються процесу менеджвання ризиків;
terms relating to communication and consultation;	• терміни, які стосуються стадії інформаційної взаємодії та консультування;
terms relating to the context;	• терміни, які стосуються стадії з'ясування контексту;
term relating to risk assessment;	• терміни, які стосуються стадії оцінювання ризиків;
terms relating to risk identification;	• терміни, які стосуються етапу ідентифікування ризиків;
terms relating to risk analysis;	• терміни, які стосуються етапу аналізування ризиків;

terms relating to risk evaluation;	• терміни, які стосуються етапу атестування ризиків;
terms relating to risk treatment;	• терміни, які стосуються стадії оброблення ризиків;
terms relating to monitoring and measurement.	• терміни, які стосуються стадії моніторингу ризиків.
Scope	Сфера застосування
This Guide provides the definitions of generic terms related to risk management. It aims to encourage a mutual and consistent understanding of, and a coherent approach to, the description of activities relating to the management of risk, and the use of uniform risk management terminology in processes and frameworks dealing with the management of risk.	Цей Документ містить визначення загальних термінів у сфері менеджування ризиків. Метою даного Документа є сприяння: • розвитку спільного, однозначного розуміння аспектів менеджування ризиків, • використанню єдиної термінології та узгоджених понятійних моделей при описуванні явищ і процесів у менеджуванні ризиків.
This Guide is intended to be used by:	Цей Документ призначений для використання:
those engaged in managing risks,	• особами, залученими до діяльності в сфері поводження з ризиками;
those who are involved in activities of ISO and IEC, and	• експертами, які беруть участь у діяльності ISO та IEC;
developers of national or sector-specific standards, guides, procedures and codes of practice relating to the management of risk.	• розробниками національних або галузевих стандартів, керівних документів з питань передового досвіду та інших документів, які стосуються сфери менеджування ризиків.
1. Terms relating to risk	1. Терміни, які стосуються ризиків
1.1. Risk	1.1. Ризик
- effect of uncertainty on objectives	- стан впливу чинників невизначеності на досягання мети.
NOTE 1 An effect is a deviation from the expected – positive and/or negative.	ПРИМІТКА. Під впливом мається на увазі факт та/або величина відхилення від очікуваного прояву події не зважаючи на те, в якому (позитивному чи негативному) напрямку відбулося таке відхилення.
NOTE 2 Objectives can have different aspects (such as financial, health and safety, and environmental goals) and can apply at different levels (such as strategic, organization-wide, project, product and process).	ПРИМІТКА 2. Мета може розглядатись для різних рівнів планування (наприклад, стратегічна мета, мета всієї організації, мета проекту, мета/призначення процесу або продукції) і в різноманітних аспектах: фінансові аспекти, стан здоров'я, безпеки, екології та ін.
NOTE 3 Risk is often characterized by reference to potential events (3.5.1.3) and consequences (3.6.1.3), or a combination of these.	ПРИМІТКА 3. Ризик зазвичай може бути охарактеризовано посиланням на можливі події (3.5.1.3) та їх наслідки (3.6.1.3) або ж на їх сполучення.
NOTE 4 Risk is often expressed in terms of a combination of the consequences of an event (including changes in circumstances) and the associated likelihood (3.6.1.1) of occurrence.	ПРИМІТКА 4. Значення ризику зазвичай може бути виражено певним сполученням оцінок наслідків події (включаючи зміни в обставинах) та їх вірогідності (3.6.1.1).
NOTE 5 Uncertainty is the state, even partial, of deficiency of information related to, understanding or knowledge of, an event, its consequence, or likelihood.	ПРИМІТКА 5. Невизначеність – це стан повного або часткового дефіциту інформації щодо розуміння події, досвіду поводження з нею, а також щодо її наслідків або вірогідності.
2. Terms relating to risk management	2. Терміни, які стосуються менеджування ризиків
2.1. Risk management	2.1. Менеджування ризиків
- coordinated activities to direct and control an organization with regard to risk (1.1).	- координована діяльність з розвитку організації та керування нею з урахуванням ризику (1.1).
2.1.1. Risk management framework	2.1.1. Фреймворк менеджування ризиків
- set of components that provide the foundations and organizational arrangements for designing, implementing, monitoring (3.8.2.1), reviewing and continually improving risk management (2.1) throughout the organization.	- множина компонентів, які сукупно визначають базу і організаційні обмеження розробки, впровадження, моніторингування (3.8.2.1), ревізування та вдосконалення діяльності з менеджування ризиків (2.1) в організації.
NOTE 1 The foundations include the policy, objectives, mandate and commitment to manage risk (1.1).	ПРИМІТКА 1. Базу утворюють політика, цілі, повноваження та зобов'язання в сфері поводження з ризиками (1.1).
NOTE 2 The organizational arrangements include plans, relationships, accountabilities, resources, processes and activities.	ПРИМІТКА 2. Організаційні обмеження визначаються виробничими планами і стосунками, відносинами відповідальності, ресурсами, процесами та діяльністю.
NOTE 3 The risk management framework is embedded within the organization's overall strategic and operational policies and practices.	ПРИМІТКА 3. Фреймворк менеджування ризиків є складовою частиною загальної системи стратегічної, операційної і технологічної діяльності організації.
2.1.2. Risk management policy	2.1.2. Політика менеджування ризиків

- statement of the overall intentions and direction of an organization related to risk management (2.1).	- декларація єдиних, загальних принципів, цілей, намірів і правил, які організація сповідує стосовно менеджування ризиків (2.1).
2.1.3. Risk management plan	2.1.3. План менеджжування ризиків
- scheme within the risk management framework (2.1.1) specifying the approach, the management components and resources to be applied to the management of risk (1.1).	- один з керівних документів фреймворку менеджжування ризиків (2.1.1), в якому розкривається зміст і деталі підходу, прийнятого у поводженні з ризиками (1.1), а також визначаються залучені ресурси і компоненти керування.
NOTE 1 Management components typically include procedures, practices, assignment of responsibilities, sequence and timing of activities.	ПРИМІТКА 1. До компонентів керування належать, як правило, процедури, інструкції, розподіли обов'язків, послідовності та графіки заходів.
NOTE 2 The risk management plan can be applied to a particular product, process and project, and part or whole of the organization.	ПРИМІТКА 2. План менеджжування ризиків може бути застосований до конкретної продукції, процесу, проекту, до частини організації або до організації в цілому.
3. Terms relating to the risk management process	3. Терміни, які стосуються процесу менеджжування ризиків
3.1.	3.1. Загальні терміни
3.1. Risk management process	3.1. Процес менеджжування ризиків
- systematic application of management policies, procedures and practices to the activities of communicating, consulting, establishing the context, and identifying, analyzing, evaluating, treating, monitoring (3.8.2.1) and reviewing risk (1.1)	- систематичне застосування управлінських механізмів (політик, рішень, процедур та ін.) і передового досвіду в з'ясуванні контексту, ідентифікації, аналізуванні, атестуванні, обробленні, моніторингуванні (3.8.2.1) та ревізуванні ризиків (1.1), а також при проведенні консультацій та здійсненні інформаційної взаємодії.
3.2. Terms relating to communication and consultation	3.2. Терміни, які стосуються стадії інформаційної взаємодії та консультування
3.2.1. Communication and consultation	3.2.1. Інформаційна взаємодія та консультування
- continual and iterative processes that an organization conducts to provide, share or obtain information, and to engage in dialogue with stakeholders (3.2.1.1) regarding the management of risk (1.1).	- неперервні, ітераційні процедури, які організація виконує з метою отримання та/або поширення інформації, а також підтримання постійного діалогу з причетними сторонами (3.2.1.1) стосовно менеджжування ризиків (1.1).
NOTE 1. The information can relate to the existence, nature, form, likelihood (3.6.1.1), significance, evaluation, acceptability and treatment of the management of risk.	ПРИМІТКА 1. Інформація може стосуватись існування, характеру, форми, вірогідності (3.6.1.1), значущості, оцінювання, застосовності та прийнятності менеджжування ризиків.
NOTE 2. Consultation is a two-way process of informed communication between an organization and its stakeholders on an issue prior to making a decision or determining a direction on that issue.	ПРИМІТКА 2. Консультування – це двосторонній процес кваліфікованого обміну інформацією між організацією та причетними сторонами, який передують прийняттю певного рішення або визначенню шляху приймання такого рішення.
Consultation is: a process which impacts on a decision through influence rather than power; an input to decision making, not joint decision making.	Консультації це процедури, які: • спричиняють дію на процес і результат приймання рішень через певний вплив, а не через повноваження влади. • визначають вихідну позицію для приймання рішень і не включають власне приймання рішень.
3.2.1.1. Stakeholder	3.2.1.1. Причетна сторона
- person or organization that can affect, be affected by, or perceive themselves to be affected by a decision or activity.	- персону або організацію, яка може впливати на рішення або діяльність, або ж яка може підпасти під вплив наслідків рішень або діяльності, чи відчувати себе такою, що її стосуються наслідки рішень або діяльності.
NOTE. A decision maker can be a stakeholder.	ПРИМІТКА. Особа, яка приймає рішення, може бути причетною стороною.
3.2.1.2. Risk perception	3.2.1.2. Сприйняття ризиків
- stakeholder's (3.2.1.1) view on a risk (1.1).	- уявлення причетної сторони (3.2.1.1) про ризики (1.1).
NOTE Risk perception reflects the stakeholder's needs, issues, knowledge, belief and values.	ПРИМІТКА. Сприйняття ризиків відбиває потреби причетних сторін, їх проблеми, інтереси, знання, переконання та цінності.
3.3. Terms relating to the context	3.3. Терміни, які стосуються стадії з'ясування контексту
3.3.1. Establishing the context	3.3.1. З'ясування контексту
- defining the external and internal parameters to be taken into account when managing risk, and setting the scope and risk criteria (3.3.1.3) for the risk management policy (2.1.2).	- визначання внутрішніх і зовнішніх параметрів, які будуть прийматись до уваги при поводженні з ризиками, а також визначання області дії та критеріїв ризиків (3.3.1.3) для їх відображення в політиці менеджжування ризиків (2.1.2).

3.3.1.1. External context	3.3.1.1. Зовнішній контекст
- external environment in which the organization seeks to achieve its objectives.	- зовнішнє середовище і зовнішні умови, в яких організація прагне досягнення своїх цілей.
NOTE External context can include:	ПРИМІТКА. До зовнішнього контексту можуть належати:
<i>the cultural, social, political, legal, regulatory, financial, technological, economic, natural and competitive environment, whether international, national, regional or local;</i>	аспекти культурного, соціального, політичного, правового, нормативного, фінансового, технологічного, економічного середовища на міжнародному, національному, регіональному, місцевому або локальному рівні;
<i>key drivers and trends having impact on the objectives of the organization; and</i>	основні рушійні сили та тенденції, що впливають на цілі організації;
<i>relationships with, and perceptions and values of external stakeholders (3.2.1.1).</i>	стосунки з зовнішніми причетними сторонами (3.2.1.1), їх уявлення та цінності.
3.3.1.2 Internal context	3.3.1.2. Внутрішній контекст
- internal environment in which the organization seeks to achieve its objectives.	- внутрішнє середовище і внутрішні умови, в яких організація прагне досягнення своєї мети.
NOTE Internal context can include:	ПРИМІТКА. До внутрішнього контексту належать:
<i>governance, organizational structure, roles and accountabilities;</i>	система і структура керування в організації, організаційна структура, рольові функції та відповідальності;
<i>policies, objectives, and the strategies that are in place to achieve them;</i>	політика, цілі та стратегії, які є можливими і прийнятними для досягання мети;
<i>the capabilities, understood in terms of resources and knowledge (e.g. capital, time, people, processes, systems and technologies);</i>	наявні можливості, які розглядаються з точки зору ресурсів та знань (наприклад, капітал, час, люди, процеси, системи та технології);
<i>information systems, information flows and decisionmaking processes (both formal and informal);</i>	інформаційні системи, інформаційні потоки та процеси приймання рішень (як формальні, так і неформальні);
<i>relationships with, and perceptions and values of internal stakeholders;</i>	стосунки з внутрішніми причетними сторонами, їх уявлення та цінності;
<i>the organization's culture;</i>	внутрішня корпоративна культура організації;
<i>standards, guidelines and models adopted by the organization;</i>	стандарти, керівні документи та моделі, прийняті організацією;
<i>form and extent of contractual relationships.</i>	форма, обсяг та зміст договірних відносин.
3.3.1.3. Risk criteria	3.3.1.3. Критерії ризику
- terms of reference against which the significance of a risk (1.1) is evaluated.	- певні еталони, порівняння з якими дає можливість здійснити атестування ризиків (1.1).
NOTE 1 Risk criteria are based on organizational objectives, and external (3.3.1.1) and internal context (3.3.1.2).	ПРИМІТКА 1. Критерії ризику зазвичай обумовлені цілями організації, зовнішнім контекстом (3.3.1.1) і внутрішнім контекстом (3.3.1.2).
NOTE 2 Risk criteria can be derived from standards, laws, policies and other requirements.	ПРИМІТКА 2. Критерії ризику можуть бути визначені на підставі вимог законів, стандартів, політик, інших нормативних і регуляторних актів.
3.4. Term relating to risk assessment	3.4. Терміни, які стосуються стадії оцінювання ризиків
3.4.1. Risk assessment	3.4.1. Оцінювання ризиків
- overall process of risk identification (3.5.1), risk analysis (3.6.1) and risk evaluation (3.7.1).	- загальний цілісний процес ідентифікування ризиків (3.5.1), аналізування ризиків (3.6.1) та атестування ризиків (3.7.1).
3.5. Terms relating to risk identification	3.5. Терміни, які стосуються етапу ідентифікування ризиків
3.5.1. Risk identification	3.5.1. Ідентифікування ризиків
- process of finding, recognizing and describing risks (1.1).	- процес виявлення, дослідження та описуванні (дескриптуванні) ризиків (1.1).
NOTE 1. Risk identification involves the identification of risk sources (3.5.1.2), events (3.5.1.3), their causes and their potential consequences (3.6.1.3).	ПРИМІТКА 1. Ідентифікування ризиків передбачає виявлення джерел ризиків (3.5.1.2), досліджування подій (3.5.1.3), їх причин і можливих наслідків (3.6.1.3).
NOTE 2. Risk identification can involve historical data, theoretical analysis, informed and expert opinions, and stakeholder's (3.2.1.1) needs.	ПРИМІТКА 2. Ідентифікування ризиків може базуватися на історичних/статистичних даних, теоретичному аналізі, обґрунтованих, експертних судженнях, а також на аналізі потреб причетних сторін (3.2.1.1).
3.5.1.1. Risk description	3.5.1.1. Дескрипція ризику
- structured statement of risk usually containing four elements: sources (3.5.1.2), events (3.5.1.3), causes and consequences (3.6.1.3).	- структурована специфікація ризику, яка зазвичай має чотири розділи: джерела (3.5.1.2), події (3.5.1.3), причини та наслідки (3.6.1.3).
3.5.1.2. Risk source	3.5.1.2. Джерело ризику

- element which alone or in combination has the intrinsic potential to give rise to risk (1.1).	- певна сутність із специфічним внутрішнім потенціалом, який самостійно або в комбінації з дечим може породжувати ризик (1.1).
NOTE. A risk source can be tangible or intangible.	ПРИМІТКА. Джерело ризику може бути матеріальним і нематеріальним.
3.5.1.3. Event	3.5.1.3. Подія
- occurrence or change of a particular set of circumstances.	- поява чи зміна певного явища або набору обставин.
NOTE 1. An event can be one or more occurrences, and can have several causes.	ПРИМІТКА 1. Подія може мати один або декілька проявів, може мати одну або декілька причин.
NOTE 2. An event can consist of something not happening.	ПРИМІТКА 2. Подія може проявлятися в тому, що деяке явище не виникає.
NOTE 3. An event can sometimes be referred to as an "incident" or "accident".	ПРИМІТКА 3. Іноді подія може згадуватися як «інцидент» або «нещасний випадок».
NOTE 4. An event without consequences (3.6.1.3) can also be referred to as a "near miss", "incident", "near hit" or "close call".	ПРИМІТКА 4. Подія без наслідків (3.6.1.3) може бути інтерпретована як «передумова до інциденту», «інцидент», «загрозлива подія» або «небезпечний стан».
3.5.1.4. Hazard	3.5.1.4. Небезпека
- source of potential harm.	- джерело потенційної шкоди.
NOTE. Hazard can be a risk source (3.5.1.2).	ПРИМІТКА. Небезпека може бути джерелом ризику (3.5.1.2).
3.5.1.5. Risk owner	3.5.1.5. Розпорядник ризику
- person or entity with the accountability and authority to manage a risk (1.1).	- фізична або юридична особа, наділена певними повноваженнями, на яку покладено відповідальність стосовно поводження з ризиком (1.1).
3.6. Terms relating to risk analysis	3.6. Терміни, які стосуються етапу аналізування ризиків
3.6.1. Risk analysis	3.6.1. Аналізування ризиків
- process to comprehend the nature of risk (1.1) and to determine the level of risk (3.6.1.8).	- процес, який має на меті з'ясування природи ризиків (1.1) та визначення рівня ризику (3.6.1.8).
NOTE 1. Risk analysis provides the basis for risk evaluation (3.7.1) and decisions about risk treatment (3.8.1).	ПРИМІТКА 1. Аналізування ризиків дає можливість визначити початкові дані для атестування ризиків (3.7.1) і прийняття рішення стосовно оброблення ризиків (3.8.1).
NOTE 2. Risk analysis includes risk estimation.	ПРИМІТКА 2. Аналізування ризиків включає початкове, приблизне обрахування рівнів ризику.
3.6.1.1. Likelihood	3.6.1.1. Вірогідність
- chance of something happening.	- можливість прояву певної події.
NOTE 1 In risk management terminology, the word "likelihood" is used to refer to the chance of something happening, whether defined, measured or determined objectively or subjectively, qualitatively or quantitatively, and described using general terms or mathematically [such as a probability (3.6.1.4) or a frequency (3.6.1.5) over a given time period].	ПРИМІТКА 1. У англомовній термінології менеджжування ризиків терміну «вірогідність» відповідає поняття «likelihood», яке вживається для позначення шансів чогось, що може відбутися, незалежно від того, як ці шанси вимірюються чи визначаються: об'єктивно або суб'єктивно, якісно чи кількісно, за допомогою загальних термінів або математичних категорій [таких як ймовірність (3.6.1.4) або частота (3.6.1.5) на заданому відрізку часу].
NOTE 2 The English term "likelihood" does not have a direct equivalent in some languages; instead, the equivalent of the term "probability" is often used. However, in English, "probability" is often narrowly interpreted as a mathematical term. Therefore, in risk management terminology, "likelihood" is used with the intent that it should have the same broad interpretation as the term "probability" has in many languages other than English.	ПРИМІТКА 2. Для терміну «вірогідність» («likelihood») відсутній еквівалент в багатьох мовах. Замість нього зазвичай використовується термін «ймовірність». Однак поняття «ймовірність» («probability») має більш вузьке тлумачення, а саме, як математичний термін. В термінології менеджжування ризиків вірогідність («likelihood») вживається з метою забезпечення широкого тлумачення характеру випадковості.
3.6.1.2. Exposure	3.6.1.2. Нараженість на небезпеку
- extent to which an organization and/or stakeholder (3.2.1.1) is subject to an event (3.5.1.3).	- міра, в якій організація та/або причетна сторона (3.2.1.1) підпадає під вплив події (3.5.1.3).
3.6.1.3. Consequence	3.6.1.3. Наслідки
- outcome of an event (3.5.1.3) affecting objectives.	- результати подій (3.5.1.3), які впливають на досягнення цілей.
NOTE 1 An event can lead to a range of consequences.	ПРИМІТКА 1. Подія може призводити до низки наслідків.
NOTE 2 A consequence can be certain or uncertain and can have positive or negative effects on objectives.	ПРИМІТКА 2. Наслідки можуть бути визначеними або невизначеними, можуть справляти позитивний чи негативний вплив на досягнення цілей.
NOTE 3 Consequences can be expressed qualitatively	ПРИМІТКА 3. Наслідки можуть бути виражені кількісно або

or quantitatively.	якісно.
NOTE 4 Initial consequences can escalate through knock-on effects.	ПРИМІТКА 4. Початкові наслідки можуть спричиняти ланцюг вторинних наслідків, тобто призводити до «ефекту доміно»
3.6.1.4. Probability	3.6.1.4. Ймовірність
- measure of the chance of occurrence expressed as a number between 0 and 1, where 0 is impossibility and 1 is absolute certainty.	- кількісна міра вірогідності виникнення події, яка визначається числом в діапазоні від 0 до 1, де «0» означає неможливість події, а «1» - її обов'язковість.
NOTE See definition 3.6.1.1, Note 2.	ПРИМІТКА. Див. визначення 3.6.1.1., Примітка 2.
3.6.1.5. Frequency	3.6.1.5. Частота
- number of events (3.5.1.3) or outcomes per defined unit of time.	- кількість подій (3.5.1.3), що сталися за одиницю певного проміжку часу.
NOTE. Frequency can be applied to past events (3.5.1.3) or to potential future events, where it can be used as a measure of likelihood (3.6.1.1)/ probability (3.6.1.3).	ПРИМІТКА. Частота може бути визначена для минулих подій (3.5.1.3) або можливих майбутніх подій; вона може бути застосована як міра вірогідності (3.6.1.1) або ймовірності (3.6.1.4).
3.6.1.6. Vulnerability	3.6.1.6. Вразливість
- intrinsic properties of something resulting in susceptibility to a risk source (3.5.1.2) that can lead to an event with a consequence (3.6.1.3).	- внутрішня властивість активу, яка відбиває чутливість до впливу, що спричиняється джерелом ризику (3.5.1.2), внаслідок чого може виникнути подія з наслідками (3.6.1.3).
3.6.1.7. Risk matrix	3.6.1.7. Матриця ризиків
- tool for ranking and displaying risks (1.1) by defining ranges for consequence (3.6.1.3) and likelihood (3.6.1.1).	- таблиця упорядкування та подання ризиків (1.1) шляхом визначення інтервалів, до яких попадають відповідні значення наслідків (3.6.1.3) та вірогідності (3.6.1.1).
3.6.1.8. Level of risk	3.6.1.8. Рівень ризику
- magnitude of a risk (1.1) or combination of risks, expressed in terms of the combination of consequences (3.6.1.3) and their likelihood (3.6.1.1).	- значення ризиків (1.1) або комбінації ризиків, виражене певним сполученням показників наслідків 3.6.1.3) та їх вірогідності (3.6.1.1).
3.7. Terms relating to risk evaluation	3.7. Терміни, які стосуються етапу атестування ризиків
3.7.1. Risk evaluation	3.7.1. Атестування ризиків
- process of comparing the results of risk analysis (3.6.1) with risk criteria (3.3.1.3) to determine whether the risk (1.1) and/or its magnitude is acceptable or tolerable.	- співставлення результатів аналізування ризиків (3.6.1) (поданих у вигляді рівнів ризиків) з критеріями ризику (3.3.1.3) для визначення прийнятності даних ризиків (1.1) взагалі та/або їх величин зокрема.
NOTE. Risk evaluation assists in the decision about risk treatment (3.8.1).	ПРИМІТКА. Атестування ризиків є необхідним для подальшого прийняття рішень щодо оброблення ризиків (3.8.1).
3.7.1.1. Risk attitude	3.7.1.1. Ставлення до ризику
- organization's approach to assess and eventually pursue, retain, take or turn away from risk (1.1).	- поведінка організації стосовно ризиків (1.1), яка проявляється в її підході до оцінювання ризику, а в кінцевому результаті, до прагнення, утримання, прийняття або неприйняття ризику .
3.7.1.2. Risk appetite	3.7.1.2. Схильність до ризику (ризик-апетит)
- amount and type of risk (1.1) that an organization is willing to pursue or retain.	- рівні та типи ризиків (1.1), можливі наслідки від приймання або утримування яких організація розглядає як прийнятні для себе.
3.7.1.3. Risk tolerance	3.7.1.3. Толерантність до ризиків
- organization's or stakeholder's (3.2.1.1) readiness to bear the risk (1.1) after risk treatment (3.8.1) in order to achieve its objectives.	- готовність організації або причетних сторін (3.2.1.1) прийняти певний діапазон відхилення ризиків (1.1) після їх оброблення (3.8.1).
NOTE Risk tolerance can be influenced by legal or regulatory requirements.	ПРИМІТКА. Толерантність до ризиків може бути наслідком юридичних або нормативних вимог.
3.7.1.4. Risk aversion	3.7.1.4. Неприйняття ризику
- attitude to turn away from risk (1.1).	- ставлення до ризиків (1.1), яке полягає в повній відмові від нього.
3.7.1.5. Risk aggregation	3.7.1.5. Поєднування ризиків
- combination of a number of risks into one risk (1.1) to develop a more complete understanding of the overall risk.	- комбонування деякого числа різних ризиків в один ризик (1.1) для його глибшого розуміння.
3.7.1.6. Risk acceptance	3.7.1.6. Прийняття ризику
- informed decision to take a particular risk (1.1).	- обґрунтоване рішення погодитись з конкретним ризиком (1.1).
NOTE 1. Risk acceptance can occur without risk	ПРИМІТКА 1. Прийняття ризику може бути наслідком

treatment (3.8.1) or during the process of risk treatment.	оброблення ризику (3.8.1), або рішенням в процесі оброблення ризику чи після його завершення.
NOTE 2. Accepted risks are subject to monitoring (3.8.2.1) and review (3.8.2.2).	ПРИМІТКА 2. Прийняті ризики підлягають моніторингу (3.8.2.1) та рев'юванню (3.8.2.2).
3.8. Terms relating to risk treatment	3.8. Терміни, які відносяться до оброблення ризиків
3.8.1. Risk treatment	3.8.1. Оброблення ризиків
- process to modify risk (1.1).	- це процес свідомого змінювання ризиків (1.1).
NOTE 1. Risk treatment can involve:	ПРИМІТКА 1. Оброблення ризиків може мати наступні форми:
avoiding the risk by deciding not to start or continue with the activity that gives rise to the risk;	ухиляння від конкретного ризику яке має вигляд рішення про переривання діяльності, пов'язаної з цим ризиком, або про відмову від залучення до такої діяльності;
taking or increasing risk in order to pursue an opportunity;	прийняття існуючого ризику чи навіть згода на його зростання заради досягнення мети;
removing the risk source (3.5.1.2);	ліквідування джерела ризику (3.5.1.2);
changing the likelihood (3.6.1.1);	змінювання вірогідності (3.6.1.1) виникнення подій;
changing the consequences (3.6.1.3);	змінювання наслідків (3.6.1.3) подій;
sharing the risk with another party or parties [including contracts and risk financing (3.8.1.4)];	розширення ризику серед різних суб'єктів (сторін), включаючи укладання відповідних угод і фінансування ризику (3.8.1.4);
retaining the risk by informed decision.	обґрунтоване утримання ризику (3.8.1.5).
NOTE 2. Risk treatments that deal with negative consequences are sometimes referred to as «risk mitigation», «risk elimination», «risk prevention» and «risk reduction».	ПРИМІТКА 2. При описуванні способів оброблення ризиків, що пов'язані з негативними наслідками, іноді використовують поняття «зменшення ризику» («risk mitigation»), «зниження ризику» («risk reduction»), «знищення ризику» («risk elimination») та «попередження ризику» («risk prevention»).
NOTE 3. Risk treatment can create new risks or modify existing risks.	ПРИМІТКА 3. Оброблювання ризиків може приводити до появи нових ризиків або викликати непередбачену модифікацію тих, що існують.
3.8.1.1. Control	3.8.1.1. Модифікатори ризику
- measure that is modifying risk (1.1).	- впливи, які приводять до змінення ризиків (1.1).
NOTE 1. Controls include any process, policy, device, practice, or other actions which modify risk.	ПРИМІТКА 1. Під модифікаторами ризику мають на увазі будь-які процеси, технології, пристрої, засоби і заходи, застосування яких призводить до змін ризику.
NOTE 2. Controls may not always exert the intended or assumed modifying effect.	ПРИМІТКА 2. Модифікатор ризику не завжди може викликати очікуваний, передбачуваний ефект змін.
3.8.1.2. Risk avoidance	3.8.1.2. Ухиляння від ризику
- informed decision not to be involved in, or to withdraw from, an activity in order not to be exposed to a particular risk (1.1).	- одна з форм оброблення ризиків (3.8.1), яка полягає в прийнятті обґрунтованого рішення не брати участі в діяльності, що пов'язана з певним, конкретним ризиком (1.1). Під ухилянням від ризику слід також розуміти рішення припинити подальшу участь в діяльності, пов'язаній з певним, конкретним ризиком (1.1).
NOTE. Risk avoidance can be based on the result of risk evaluation (3.7.1) and/or legal and regulatory obligations.	ПРИМІТКА. Ухиляння від ризику може спиратись на результати атестування ризиків (3.7.1) та/або на нормативно-правові засади.
3.8.1.3. Risk sharing	3.8.1.3. Розширення ризиків
- form of risk treatment (3.8.1) involving the agreed distribution of risk (1.1) with other parties.	- одна з форм оброблення ризиків (3.8.1), яка передбачає узгоджений розподіл відповідальності між декількома сторонами за можливі прояви ризиків (1.1).
NOTE 1. Legal or regulatory requirements can limit, prohibit or mandate risk sharing.	ПРИМІТКА 1. Законодавчі або нормативні вимоги можуть обмежувати, забороняти чи вимагати розширення ризиків.
NOTE 2. Risk sharing can be carried out through insurance or other forms of contract.	ПРИМІТКА 2. Розширення ризиків може здійснюватися шляхом страхування або застосування певних видів контрактних угод.
NOTE 3. The extent to which risk is distributed can depend on the reliability and clarity of the sharing arrangements.	ПРИМІТКА 3. Пропорції, в яких здійснюється розширення ризиків, можуть залежати від надійності механізмів та ясності умов розподілення відповідальності.
NOTE 4. Risk transfer is a form of risk sharing.	ПРИМІТКА 4. Однією з форм розширення ризиків є «передавання ризиків».
3.8.1.4. Risk financing	3.8.1.4. Фінансування ризиків
- form of risk treatment (3.8.1) involving	- одна з форм оброблення ризиків (3.8.1), що передбачає

contingent arrangements for the provision of funds to meet or modify the financial consequences (3.6.1.3) should they occur.	формування резервних фондів, кошти яких використовуються для подолання/змінення негативних фінансових наслідків (3.6.1.3) у разі їх настання.
3.8.1.5. Risk retention	3.8.1.5. Утримування ризиків
- acceptance of the potential benefit of gain, or burden of loss, from a particular risk (1.1).	- одна з форм оброблення ризиків (3.8.1), яка полягає в прийманні на себе відповідальності за можливі прояви (позитивні або негативні) певного ризик (1.1).
NOTE 1. <i>Risk retention includes the acceptance of residual risks</i> (3.8.1.6).	ПРИМІТКА 1. Утримування ризиків включає приймання на себе відповідальності за прояви залишкового ризику (3.8.1.6).
NOTE 2. <i>The level of risk</i> (3.6.1.8) retained can depend on risk criteria (3.3.1.3).	ПРИМІТКА 2. Рівень ризику (3.6.1.8), який організація згодна утримувати, може залежати від критеріїв ризику (3.3.1.3).
3.8.1.6. Residual risk	3.8.1.6. Залишковий ризик
- risk (1.1) remaining after risk treatment (3.8.1).	- ризик (1.1), який зберігається в результаті оброблення ризику (3.8.1).
NOTE 1. <i>Residual risk can contain unidentified risk.</i>	ПРИМІТКА 1. Залишковий ризик може містити в собі неідентифіковані ризики.
NOTE 2. <i>Residual risk can also be known as «retained risk».</i>	ПРИМІТКА 2. Залишковий ризик може мати назву «утримуваний ризик» («retained risk») (див.3.8.1.5. Примітка 1).
3.8.1.7. Resilience	3.8.1.7. Адаптивність
- adaptive capacity of an organization in a complex and changing environment.	- здатність організації пристосовуватись до складних і мінливих умов.
3.8.2. Terms relating to monitoring and measurement	3.8.2. Терміни, які стосуються стадії моніторингу
3.8.2.1. Monitoring	3.8.2.1. Моніторингування
- continual checking, supervising, critically observing or determining the status in order to identify change from the performance level required or expected.	- постійне поточне контролювання, наглядання, критичне спостереження та визначення стану з метою виявлення змін в потрібних або очікуваних показниках.
NOTE. <i>Monitoring can be applied to a risk management framework</i> (2.1.1), <i>risk management process</i> (3.1), <i>risk</i> (1.1) or <i>control</i> (3.8.1.1).	ПРИМІТКА. Під моніторингування може підпадати фреймворк менеджування ризиків (2.1.1), процес менеджування ризиків (3.1), власне ризик (1.1) або модифікатори ризику (3.8.1.1).
3.8.2.2. Review	3.8.2.2. Ревізування
- activity undertaken to determine the suitability, adequacy and effectiveness of the subject matter to achieve established objectives.	- діяльність, яка виконується для з'ясування придатності, адекватності та результативності аналізованого об'єкту в контексті досягнення встановленої мети.
NOTE <i>Review can be applied to a risk management framework</i> (2.1.1), <i>risk management process</i> (3.1), <i>risk</i> (1.1) or <i>control</i> (3.8.1.1).	ПРИМІТКА. Під ревізування може підпадати фреймворк менеджування ризиків (2.1.1), процес менеджування ризиків (3.1), власне ризик (1.1) або модифікатори ризику (3.8.1.1).
3.8.2.3. Risk reporting	3.8.2.3. Повідомлення про ризики
- form of communication intended to inform particular internal or external stakeholders (3.2.1.1) by providing information regarding the current state of risk (1.1) and its management.	- комунікаційна подія, проявом якої є інформування відповідних внутрішніх та зовнішніх причетних сторін (3.2.1.1) шляхом надання їм відомостей про поточний стан ризиків (1.1) та поводження з ними.
3.8.2.4. Risk register	3.8.2.4. Реєстр (журнал) ризиків
- record of information about identified risks (1.1).	- офіційний звід відомостей про ідентифіковані ризики (1.1).
NOTE <i>The term «risk log» is sometimes used instead of «risk register».</i>	ПРИМІТКА. В англійській літературі поряд з терміном «risk register» може застосовуватись термін «risk log», який має теж саме значення - «реєстр/журнал ризиків».
3.8.2.5. Risk profile	3.8.2.5. Профіль ризиків
- description of any set of risks (1.1).	- дескрипція деякої, певної множини ризиків (1.1).
NOTE <i>The set of risks can contain those that relate to the whole organization, part of the organization, or as otherwise defined.</i>	ПРИМІТКА. Профіль може включати ризики, що мають відношення до всієї організації в цілому чи деякої її частини окремо, або ж відповідають певним іншим ознаками.
3.8.2.6. Risk management audit	3.8.2.6. Аудит менеджування ризиків
- systematic, independent and documented process for obtaining evidence and evaluating it objectively in order to determine the extent to which the risk management framework (2.1.1), or any selected part of it, is adequate and effective.	- це систематичний, незалежний і документований процес досліджування та оцінювання об'єктивних свідчень адекватності та дієвості фреймворку менеджування ризиків (2.1.1) в цілому або будь-якої з його складових частин окремо.

Висновки

На основі максимального застосування можливостей, які надають професійній українській

мові її сучасні норми, здійснена спроба локалізації настанов ISO GUIDE 73:2009, в якій вдалося уникнути

неоднозначної інтерпретації термінів і понять сфери поводження з ризиками.

Результати цієї публікації адресовані фахівцям, залученим до діяльності в сфері поводження з ризиками, а також розробникам проектів ДСТУ «Управління ризиками. Словник термінів» та ДСТУ «Управління ризиками. Методи оцінювання ризиків», включених до Плану національної стандартизації на 2012 рік.

Література

[1] Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять : ДСТУ 3966-2000. – [Чинний від 2001-01-01]. – К. : Держстандарт України, 2000. – 365 с. – (Національний стандарт України).

[2] Морозов С.М., Шкарапута Л.М. Словник іншомовних слів. – К.: Наук. думка, 2000. – 683 с.

[3] Білодід І.К., Бурячок А.А. та ін. Словник української мови. В 11 томах. – К.: Наук. думка, 1970 – 1980.

[4] Мохор В.В., Богданов А.М. Постатейная интерпретация ISO GUIDE 73:2009 "Risk management - Vocabulary" на русском языке// 36. наук. пр. ПІМЕ НАН України. – Виш.59. – К.: 2011. – С. 173-199

[5] Мохор В.В., Богданов А.М. Изложение стандарта «ISO 31000:2009 RISK MANAGEMENT – PRINCIPLES AND GUIDELINES» на русском языке// Das Management. – №3/07-09/2011. – С. 5-18.

[6] Мохор В.В., Богданов А.М. BS 31100:2008. Обращение с рисками: общие практические рекомендации.// Das Management. – № 4/10-12/2011. – С. 7-28.

УДК 006.72, 006.88, 519.876.2(045)

Мохор В.В., Богданов О.М., Крук О.М., Цуркан В.В. Попытка локализации ISO Guide 73:2009 "Risk Management - Vocabulary"

Аннотация. Настоящая публикация представляет собой авторскую интерпретацию ISO GUIDE 73:2009 "Risk management - Vocabulary" на украинском языке. Авторы сознательно уклонились от идеи дословного перевода в пользу соблюдения лексических норм, принятых в украиноязычной специальной литературе. Речь идет не столько о переводе терминов и толкований ISO GUIDE 73:2009 с английского языка на украинский, сколько об их трактовке в соответствии с понятийными традициями научно-технического украинского языка.

Ключевые слова: риск, менеджмент, обращение с риском, термины, стандарт.

Mokhor V.V., Bogdanov O.M., Kruck O.M., Tsurkan V.V. An attempt to localize ISO Guide 73:2009 "Risk Management - Vocabulary"

Abstract. This paper represents the interpretation of the ISO GUIDE 73:2009 "Risk management - Vocabulary" in Ukrainian. The authors deliberately shied away from the idea of a word-for-word translation in favor of compliance with lexical rules adopted in Ukrainian technical literature. It is not so much translation of terms and interpretations of the ISO GUIDE 73:2009 from English into Ukrainian, but their handling in accordance with the traditions of the Ukrainian technical language.

Keywords: risk, management, risk management, terms, standard.

Отримано 12 вересня 2012 року, затверджено редколегією 15 листопада 2012 року
(рецензент д.т.н., професор О.Г. Корченко)

НЕОДНОРІДНІ МАРКОВСЬКІ ЛАНЦЮГИ У ВИЗНАЧЕННІ РІВНЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Євген Левченко, Андрій Рабчун

Національний авіаційний університет

ЛЕВЧЕНКО Євген Григорович, к.ф.-м.н., доцент

Рік та місце народження: 1937 рік, Черкаська обл., Україна.

Освіта: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 1959 рік.

Посада: доцент кафедри засобів захисту інформації з 2002 року.

Наукові інтереси: інформаційна безпека.

Публікації: більше 80 наукових публікацій, серед яких монографії, підручники, навчальні посібники, наукові статті та патенти на винаходи.